

”Suomea puolustavat suomalaiset”

Puolustusvaliokunnan puheenjohtajan Jussi Niinistön haastattelu

Teksti: Hannu Liimatta

Millaisena näette kadettiupseerien roolin sotilaalliseen turvallisuuteen liittyvässä keskustelussa?

Arvostan kadettiupseerien ja kaikkien muidenkin suomalaisten sotilaiden asiantuntemusta puolustusasioissa. Puolustusvaliokunnan puheenjohtajan työn kautta olen saanut tavata melkoisen määrän ammattitaitoisia sotilaita. Upseerien roolina on antaa käytännön kokemukseen perustuvaa asiantuntijatietoa puolustusasioista niin kansalaisille kuin poliitikoillekin. Pidän tärkeänä kadettiupseerien näkymistä esimerkiksi uutisissa ja ajankohtaisohjelmissä, jolloin he voivat tuoda esimerkiksi strategian, taktiikan ja sotatekniikan erityisosaamistaan kaiken kansan tietoisuuteen. Kansalaisilla on tarvetta tämänkaltaiselle faktapohjaiselle asiantuntijakeskustelulle.

Viime keväänä myös kritisoitte eräitä upseerien kannanottoja sosiaalisessa mediassa. Mistä kritiikkinne johtui?

Mielestäni suomalaiseen käytäntöön ei kuulu, että virassa olevat upseerit antavat poliittisille päättäjille julkisuuden kautta suoraviivaisia ohjeita turvallisuuspoliittisten ratkaisujen tekemisestä. Demokraattisen valtion perinteiden mukaisesti sotaväki ei Suomessa osallistu valtakunnanpolitiikkaan. Puolustuspoliittiset valinnat tekevät kansan demokraattisesti valitsevat edustajat. Sotilailla on tietenkin sananvapaus ja oikeus antaa lausuntoja

Kansanedustaja ja puolustusvaliokunnan puheenjohtaja Jussi Niinistö on myös filosofian tohtori sekä Maanpuolustuskorkeakoulun ja Helsingin yliopiston Suomen sotahistorian dosentti. Kylkirauta pyysikin häntä tarkastelemaan ajankohtaisia puolustuspoliittisia kysymyksiä myös sotahistoriallisesta näkökulmasta. Haastattelu tehtiin eduskunnassa 14. elokuuta.

alansa asiantuntijoina. Pitää kuitenkin aina tehdä selväksi, milloin he esiintyvät omissa nimissään ja milloin heidän näkemyksensä edustaa Puolustusvoimien virallista kantaa. Tässäkin asiassa kyse on ennen kaikkea uskottavuudesta, eikä puuroa ja velliä tule sekoittaa.

Tutkijana olette perehtynyt erityisesti itsenäisyytemme ensimmäisten vuosikymmenien välillä myrskysiinkin vaiheisiin. Onko kohta sata vuotta täyttävä Suomi sisäisesti yhtenäinen?

Moneen muuhun länsimaahan verrattuna Suomi on erityisesti kulttuurin ja kielen osalta sisäisesti koko lailla yhtenäinen. Toki viime aikoina on etenkin nuorten keskuudessa ollut havaittavissa vähittäistä yhtenäiskulttuurin murtumista ja yhteiskunnallista eriytymistä. Yhteiskunnalliset vastakkainasettelut liittyvät lähinnä tulotasoon, sosiaaliseen asemaan, koulutustaustaan, etniseen taustaan sekä asuinpaikkaan.

Kauhean huolestunut en tästä kuitenkaan vielä osaa olla, sillä kyllähän demokratiassa saa olla myös erilaisia mielipiteitä.

Käsittäakseni suomalaiset ainakin pääsääntöisesti jakavat käsityksen siitä, että Suomi on hyvä maa ja maailman paras meille suomalaisille.

Kansan yhtenäisyyttä kannattaa vaalia, ja siinä Puolustusvoimilla on tärkeä rooli. Yleinen asevelvollisuus rakentaa kansan sisäistä yhtenäisyyttä, ja siitä on mielestäni syytä pitää kiinni mahdollisimman kattavassa muodossa kynsin ja hampain.

Mitä sotahistorian opetuksia meidän tulisi erityisesti muistaa pohdittaessa Suomen tämänhetkistä sotilaspoliittista asemaa ja tilannetta?

On sanottu, että historiasta voi oppia ainoastaan sen, ettei siitä voi oppia mitään. Itse olen oppinut sotahistoriasta ainakin turvallisuuspoliittista inhorealismia. Viime kädessä

Suomea puolustavat vain suomalaiset, ja siksi oma puolustus on pidettävä aina teräksisessä kunnossa. Sotatilanteessa kansallinen etu ajaa aina sopimusten edelle, eikä meidän pidä unohtaa geostrategista sijaintiamme.

Kiteyttäisin sotahistorian opetukset seuraavaan lauseeseen: ”Kättä pitempää heruu Suomelle, jos siitä on hyötyä apua antavalle osapuolelle ja jos sillä on apua, mitä antaa.” Meidän on todellakin pidettävä oma puolustuksemme hyvässä kunnossa, eikä siinä ole varaa minkäänlaiseen sinisilmäisyyteen. Nato ei ole mikään taikasana, jolla kansallisen puolustuksemme ongelmat ratkaistaan. Vaikka Suomi joskus Naton jäsen olisikin, on oma puolustuksemme pidettävä silloinkin kunnossa.

Yleisradion elokuun alussa teke- mässä kyselyssä 56 prosenttia suo- malaisista ilmoitti pitävänsä Venäjää Suomen suurimpana uhkana. Mitä te puolustusvaliokunnan puheenjohta- jana sanotte tästä tuloksesta?

Kansalaisten kokema turvattomuuden tunne on aina otettava vakavasti, onhan valtion ensisijaisena tehtävänä taata kansalaistensa sekä sisäinen että ulkoinen turvallisuus. Yleisradion kyselyn tulokset kertovat varmastikin siitä, että kansalaiset kokevat Ukrainan kriisistä tulevat uutiset jossain määrin ahdistavina.

On tietysti selvää, ettei puolustusvaliokunta tai sen puheenjohtaja voi

perustaa kantaansa pelkästään gallupeihin eikä yleiseen mielipiteeseen, vaan se on muodostettava kylmän inhorealismien pohjalta. Suomen sijainti sotilasliiton rajalla ja suurvallon naapurina on otettava huomioon kaikessa toiminnassamme. Meihin ei kohdistu Venäjän suunnalta mitään välitöntä uhkaa, eikä kansalaisia pidä sillä pelotella, mutta samaan aikaan myös tosiasiat on tunnustettava. Toimintaympäristö voi muuttua nopeastikin. Tietyntyylinen ennakoimattomuus ja jopa strategiset yllätykset ovat aina mahdollisia.

Mielestäni kansalaisten kokemaan turvattomuuden tunteeseen ovat osaltaan vaikuttaneet myös puolustusbudjettiin tehdyt leikkaukset, jotka ovat näkyneet esimerkiksi varuskuntien vähenemisenä ja kertausharjoitusten alasajona. Turvattomuuden tunteeseen voidaan vastata sillä, että pannaan alasajolle piste ja pidetään puolustusasiat kunnossa.

Kesän aikana on käyty keskustelua niin sanotun Nato-selvityksen si- sällöstä ja tarpeellisuudesta. Mitkä mielestänne ovat selvityksen keskei- simmät näkökulmat?

Tasavallan presidentin ulko- ja turvallisuuspoliittinen valiokunta teki heinäkuussa päätöksen selvityksen tekemisestä. Siinä tarkastellaan Suomen olemassa olevia kumppanuuksia, kuten pohjoismaista yhteistyötä, toimintaa

YK:ssa, Euroopan unionia sekä Naton rauhankumppanuutta. Asia on ollut jo aikaisemminkin esillä muun muassa tasavallan presidentin Kultaranta-keskusteluissa.

Esitin Nato-selvitystä, koska mielestäni selvityksessä tulisi tarkastella myös Naton täysjäsenyyden hyötyjä ja haittoja Suomelle. Siinä tulisi kiihottomasti tarkastella, mitä jäsenyys tulisi Suomelle maksamaan ja mitä se merkitsisi meille puolustus-, ulko- ja turvallisuuspoliittisesti. Selvityksen kautta tulisi saada ajanmukaista ja asiapohjaista tietoa sekä kansanedustajaehdokkaalle, puolueille että kansalaiskeskustelua varten. Eduskuntavaalien yhteydessä Nato-kysymys tulee kuitenkin nousemaan esiin tavalla tai toisella.

Ehdotin, että puolustusministeriö ja ulkoministeriö olisivat tehneet selvityksen yhteistyössä siten, että molempien näkökulmat olisivat tulleet huomioon otetuiksi. Katsaus kuitenkin valmistellaan nyt ulkoministeriössä. Aiheesta kesällä käyty vilkas keskustelu on toivottavasti antanut ulkoministeriölle aineksia käsitellä Nato-asiaa laajemminkin kuin pelkkänä rauhankumppanuuden historiallisena katsauksena. Varmasti käyty keskustelu jo sinälläänkin on ollut hyvä asia. Samalla se on ollut valmistautumista tuleviin eduskuntavaaleihin liittyvään keskusteluun. Olen itse Nato-kriittinen, mutta tutkijataustaisena ihmisenä haluan, että Nato-kysymyksestä voidaan keskustella asiapohjalta.

Tänä kesänä on muisteltu 70 vuotta sitten käytyjä jatkosodan torjunta- taisteluita, joiden onnistumiseen vaikutti Saksasta hankittu sotama- teriaali. Miten Suomi turvaa so- tilaallisen huoltovarmuutensa 2020-luvulla?

Tämä on hyvä esimerkki mainitsemistani sotahistorian opetuksista, eli siitä, että Suomi saa apua silloin, kun siitä on hyötyä apua antavalle osapuolelle. Saksa ei auttanut meitä sinisten silmiemme vuoksi vaan siksi, että itärintaman kestämisestä Suomen kohdalla oli sille etua. Tästä huolimatta voimme toki olla hyvinkin kiitollisia Saksasta vuonna 1944 saamastamme avusta. Saimme apua silloin, kun sitä kipeimmin tarvitsimme. Suomi onkin

Kuva Puolustusvoimat.

Jussi Niinistöä haastateltiin puolustusvaliokunnan perinteikkäessä kokoushuoneessa.

Kaartin jääkäriyrykmentin varusmiehiä harjoituksessa. Kaartin jääkäriyrykmentin päättehtävänä on kouluttaa pääkaupunkiseudun suojaksi taisteluun rakennetulla alueella erikoistuneita joukkoja.

varmaan yksi harvoista kansakunnista, jotka voivat muistella toisen maailmansodan aikaista Saksaa edes jossain määrin positiivisesti.

2020-luvun sotilaallista huoltovarmuutta pitäisi mielestäni kehittää samalla tavalla kuin tehtiin kylmän sodan aikana. Olen ehkä tässä suhteessa vähän vanhakantainen, mutta mielestäni Suomi loi toisen maailmansodan opetusten perusteella ainutlaatuisen tehokkaan huoltovarmuusjärjestelmän, jota tosin viime vuosina on valitettavasti jouduttu rapauttamaan.

Kehitys on mielestäni huolestuttavaa, vaikkakin myös huoltovarmuuden käsite on tietenkin muuttunut. Sotilaallinen huoltovarmuus ei enää tarkoita pelkkää varastointia ja isoja säiliöitä. Se tarkoittaa myös entistä enemmän teknologiaa ja osaamista, joita tulee olla riittävästi kotimaassa.

Kansainvälisen yhteistyön merkitys huoltovarmuudelle on korostunut huomattavasti verrattuna kylmän sodan

vuosiin. Yhdysvallat ja Nato ovat sotilaallisen huoltovarmuuden kannalta keskeisiä kumppaneitamme. Tämä on yksi Nato-jäsenyyttä puoltava näkökulma. Olisin halunnut Nato-selvityksessä nostettavan esille, mitä merkitystä jäseneksi liittymisellä tai liittymättömyydellä on huoltovarmuudellemme. Se on yksi keskeisimmistä kysymyksistä.

Nousevatko puolustuspolitiikan teemat arvionne mukaan vaaliteemaksi tulevaisuudessa?

Toivon, että puolustusbudjetin taso nousisi keskustelun aiheeksi. Kansanedustaja Ilkka Kanervan johtaman parlamentaarisen selvitysryhmän työ julkaistaan lokakuun alussa. Olen ollut työssä mukana ja pannut ilolla merkille sen, että neljä Suomen suurinta ja osa pienemmistäkin puolueista näyttäisi olevan saavuttamassa yksimielisyyden puolustusbudjetin lisästarpeesta. Turvallisuus- ja puolustuspoliittisen

selonteon linjausten mukaisesti vuonna 2016 puolustusbudjettiin tulisi noin 50 miljoonan euron lisäys. Tämän jälkeen puolustusbudjettia kasvatettaisiin asteittain vuoteen 2020 mennessä 150 miljoonaa euroa indeksikorotusten lisäksi. Kansalaisten olisi tärkeää jo ennen vaaleja tietää puolueiden kannat puolustusvoimien rahoituskysymykseen.

Millaisia terveisiä lähettäisitte lehtemme kautta suomalaisille kadettiupseereille?

Pitäkää lippu korkealla. Tämä maa on puolustamisen arvoinen. ☐

